

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**طراحی برنامه آموزشی پیشنهادی
کتابداری بالینی**

مقدمه

حوزه خدمات و مراقبتهای بالینی در چند دهه گذشته شاهد حرکتی به سمت استاندارد کردن رویهها و اقدامات این حوزه تحت عنوان پزشکی مبتنی بر شواهد بوده است.

پزشکی مبتنی بر شواهد: استفاده درست، صریح و خردمندانه از بهترین شواهد موجود در تصمیمگیری بالینی برای مراقبت از تک تک بیماران

رشد اطلاعات ← نیاز به نیروهای متخصص و آموزش دیده
درزمینه بازیابی اطلاعات بالینی ← کتابدار بالینی

مقدمه

حوزه خدمات و مراقبتهای بالینی در چند دهه گذشته شاهد حرکتی به سمت استاندارد کردن رویهها و اقدامات این حوزه تحت عنوان پزشکی مبتنی بر شواهد بوده است.

پزشکی مبتنی بر شواهد: استفاده درست، صریح و خردمندانه از بهترین شواهد موجود در تصمیمگیری بالینی برای مراقبت از تک تک بیماران

رشد اطلاعات ← نیاز به نیروهای متخصص و آموزش دیده
درزمینه بازیابی اطلاعات بالینی ← کتابدار بالینی

هدف پژوهش طراحی برنامه آموزشی پیشنهادی کتابداری بالینی در ایران

شناسایی ویژگی ها و مهارت‌های مورد نیاز کتابدار بالینی

دو هدف جزئی تر

تعیین و استخراج محتوای برنامه آموزشی مورد نیاز

نقش کتابدار بالینی

کاهش اتلاف وقت متخصصان سلامت و فراهم آوری اطلاعات مرتبط، مفید و باکیفیت مؤثر

ویژگیهای کتابدار پزشکی بالینی

عضو گروه پزشکی

حاضر در گروه مراقبت پزشکی همچون عضوی از گروه آنها، حضور در سرکشی بالینی یا هم اندیشی های پزشکی جایی که در مورد بیماران خاص بحث میشود

مشارکت در آموزش

تعریف و تشریح مسئله پزشکی و آموزش در زمینه دستیابی به اطلاعات روز آمد

متخصص اطلاعات

بازیابی و فراهم آوری اطلاعات مورد نیاز متخصصان سلامت تأمین اطلاعات باکیفیت و مورد نیاز پزشکان در حمایت از اخذ تصمیمات پزشکی

تأثیرگذاری بر مراقبت بیمار

ارائه پاسخهای فوری به درخواستهای اطلاعاتی در لحظه مراقبت از بیمار

روش انجام پژوهش

روش

به صورت توصیفی با رویکرد کیفی در دو مرحله انجام شد

مرحله اول

به روش مرور، کلیه منابع و دوره های موجود در پایگاه های مختلف و سایت دانشگاه ها بررسی شد. منابع انتخاب شده به روش تحلیل محتوای استقرائی تحلیل شد.

مرحله دوم

مهارت های مستخرج از مرحله اول در قالب پرسشنامه طراحی و طی دو دور با روش دلفی به نظرسنجی از خبرگان گذاشته شد.

پرسشنامه اول

پرسشنامه شامل ویژگیهای جمعیت شناختی، نیازسنجی، سابقه فعالیت در حوزه کتابدار بالینی، قالب پیشنهادی برنامه آموزشی، اهمیت مهارتهای مستخرج از متون و پیشنهاد مهارتهای بیشتر و نام درس برای هر یک از مهارتها بود.

پرسشنامه دوم

با هدف نهایی کردن قالب، مهارتها و نام درسهای برنامه آموزشی پیشنهادی برای دوره آموزشی کتابداری بالینی

مهارت‌های مورد نیاز کتابدار بالینی استخراج شده از متون

مدیریت و رهبری

فراهم کردن اطلاعات

مهارت‌های پژوهش و تحقیق

مهارت‌های ارتباط فردی

مهارت سواد اطلاعاتی و جستجو

پزشکی مبتنی بر شواهد

مهارت‌های آموزشی

تحلیل و ارزیابی انتقادی

مهارت‌های مورد نیاز کتابدار بالینی استخراج شده از متون

همکاری بین کتابخانه ای

مدیریت منابع

مهارت‌های مرجع

بازیابی اطلاعات

شرکت در برنامه های آموزشی

فناوری اطلاعات

نقش کتابدار در مراقبت پزشکی

مهارت‌های مورد نیاز کتابدار بالینی مرحله اول نظرسنجی از خبرگان

دانشجویان: بیشتر آنها 76/1 درصد تجربه کار در زمینه کتابداری بالینی را ندارند و همه آنها 100 درصد با آموزش کتابداری بالینی موافق هستند. 61/9 درصد قالب مناسب برای آموزش، دوره های آموزشی کوتاه مدت یک تا سه ماهه

مهارت‌های مهم: آشنایی با پایگاه‌های داده پزشکی مبتنی بر شواهد، مفاهیم پایه پزشکی و علوم بالینی و مفاهیم پزشکی مبتنی بر شواهد

اساتید: بیشتر آنها 64/2 درصد تجربه کار در زمینه کتابداری بالینی ندارند و همه آنها 100 درصد با آموزش کتابداری بالینی موافق هستند. 53/5 درصد قالب مناسب برای آموزش، راه اندازی یک گرایش تحصیلی جدید در مقطع کارشناسی ارشد

مهارت‌های مهم: آشنایی با پایگاه های داده پزشکی مبتنی بر شواهد، مصاحبه مرجع، مفاهیم پایه پزشکی و علوم بالینی و سواد اطلاعاتی

مهارت‌های مورد نیاز کتابدار بالینی مرحله دوم نظرسنجی از خبرگان

- قالب: قالب مناسب برای برنامه آموزشی کتابداری بالینی تعداد 23 نفر، 58/7 درصد دوره های آموزشی کوتاه مدت یک تا سه ماهه را انتخاب کرده بودند.
- مهارت‌های دارای بیشترین فراوانی انتخاب شدند و بقیه مهارت‌ها مجددا نظرسنجی شد.
- مهارت‌های منتخب و عنوان درس متناسب با آن از نظر صاحب نظران مشخص شد.

مهارت‌ها و نام درس‌های انتخابی

ردیف	مهارت	نام درس انتخاب شده
1	آشنایی با مفاهیم و پایگاه‌های داده پزشکی مبتنی بر شواهد	آشنایی با پایگاه‌های داده پزشکی مبتنی بر شواهد
2	آشنایی با مهارت‌های سواد اطلاعاتی	سواد اطلاعات سلامت
3	آشنایی با مهارت‌های تفکر، تحلیل، ارزیابی انتقادی و حل مسئله	تفکر انتقادی و حل مسئله
4	آشنایی با مهارت‌های ارتباط فردی و جمعی	اصول ارتباطات در علوم پزشکی
5	آشنایی با مهارت‌های مدیریت منابع اطلاعاتی	مدیریت منابع اطلاعاتی پزشکی
6	آشنایی با مهارت‌های مصاحبه مرجع	اصول و مهارت‌های مصاحبه مرجع
7	آشنایی با مهارت‌های پژوهشی جهت تسریع روند پژوهش‌های بالینی	روش‌شناسی پژوهش در علوم پزشکی
8	آشنایی با مفاهیم پایه پزشکی و علوم بالینی	اصول و مفاهیم پایه پزشکی و علوم بالینی
9	آشنایی با فن‌آوری‌های نوین اطلاعاتی	کاربرد فن‌آوری‌های نوین اطلاعاتی در پزشکی
10	شرکت در برنامه‌های آموزشی (مانند راندها، جلسات صبحگاهی و ...) بیمارستانها و مراکز درمانی	کارورزی

برنامه آموزشی کتابدار بالینی

در قالب پیشنهاد شده توسط خبرگان

ردیف	نام درس	هدف
1	آشنایی با پایگاههای داده پزشکی مبتنی بر شواهد	آشنا نمودن شرکتکنندگان با اصول و مفاهیم پزشکی مبتنی بر شواهد، شیوههای آموزش آن، شیوه جستجو در آنها و ویژگیهای اختصاصی هرکدام از آنها
2	سواد اطلاعات سلامت	آشنا نمودن شرکتکنندگان با مفاهیم سواد اطلاعاتی، اهمیت آن در دنیای امروز، مهارتهای سواد اطلاعاتی، پایگاههای اطلاعاتی، نحوه جستجو در پایگاهها، شیوههای فراهم آوری سریع، تحلیل و اشاعه اطلاعات
3	تفکر انتقادی و حل مسئله	آشنا نمودن شرکتکنندگان با مفاهیم تفکر انتقادی و حل مسئله، مهارتهای تفکر، تحلیل، ارزیابی انتقادی و حل مسئله، نقش آموزش تفکر انتقادی بر سبک حل مسئله
4	اصول ارتباطات در علوم پزشکی	آشنا نمودن شرکتکنندگان با مفاهیم ارتباطات، مهارتهای ارتباط فردی و جمعی با تأکید بر محیطهای بالینی، چگونگی برقراری ارتباط با تیم درمان و بیماران و اصول اخلاقی حاکم بر محیطهای درمانی
5	مدیریت منابع اطلاعاتی پزشکی	آشنا نمودن شرکتکنندگان با مفاهیم و مهارتهای مدیریت منابع اطلاعاتی، مدیریت اطلاعات شخصی، شیوههای مدیریت استنادها و ابزارها و نرم افزارهای مدیریت منابع

برنامه آموزشی کتابدار بالینی

در قالب پیشنهاد شده توسط خبرگان

ردیف	نام درس	هدف
6	اصول و مهارت‌های مصاحبه مرجع	آشنا نمودن شرکت‌کنندگان با اصول، مفاهیم، اهمیت و مهارت‌های مصاحبه مرجع
7	روش‌شناسی پژوهش در علوم پزشکی	آشنا نمودن شرکت‌کنندگان با اصول، مفاهیم، اهمیت و مهارت‌های پژوهش در حوزه علوم پزشکی، روش‌های پژوهش، شیوه تدوین یک پروپوزال و طرح پژوهشی
8	اصول و مفاهیم پایه پزشکی و علوم بالینی	آشنا نمودن شرکت‌کنندگان با اصول و مفاهیم پایه پزشکی و علوم بالینی، اصطلاحات تخصصی در حوزه علوم پایه و بالینی
8	کاربرد فن‌آوری‌های نوین اطلاعاتی در پزشکی	آشنا نمودن شرکت‌کنندگان در دوره با نقش و جایگاه فن‌آوری‌های نوین اطلاعاتی (مانند وب، شبکه‌های اجتماعی، شبکه‌های علمی، نرم‌افزارهای تله‌کنفرانس و کار از راه دور، واقعیت مجازی، واقعیت افزوده و ...) در پیشبرد اهداف علم پزشکی و ارتقاء سطح سلامت جامعه
10	کارورزی	شرکت در برنامه‌های آموزشی مانند راندها، جلسات صبحگاهی، کنفرانسها، ژورنال کلاب‌ها بیمارستانها و مراکز درمانی

جمع بندی

- توافق زیادی بر روی برگزاری دوره‌های آموزشی برای تربیت کتابداران بالینی و اهمیت نقش کتابداران بالینی در نظام سلامت وجود داشت.
- مهارت‌های کتابدار بالینی تا حدود زیادی با مهارت‌های ارائه‌شده در متون همسان است و مهارت‌هایی همانند سواد اطلاعاتی، پزشکی مبتنی بر شواهد، شیوه پژوهش و تفکر انتقادی، مدیریت سلامت دارای بیشترین فراوانی در متون و بیشترین اهمیت از نظر صاحب‌نظران بودند.
- در دور اول نظراساتید راه‌اندازی یک گرایش تحصیلی جدید در مقطع کارشناسی ارشد برای آموزش کتابدار بالینی بود ولی در دور دوم درمجموع اساتید و دانشجویان دکتری کتابداری پزشکی بر روی راه‌اندازی دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت یک تا سه ماهه متفق‌القول گشتند
- برای ایجاد گرایش یا رشته باید زیرساخت‌های الزم برای تحصیل و اشتغال این دانشجویان فراهم شود.
- درس پیشنهادی برای آموزش این تخصص می‌تواند شامل آشنایی با پایگاه‌های داده پزشکی مبتنی بر شواهد، سواد اطلاعات سلامت، تفکر انتقادی و حل مسئله، اصول ارتباطات در علوم پزشکی، مدیریت منابع اطلاعاتی پزشکی، اصول و مهارت‌های مصاحبه مرجع، روش‌شناسی پژوهش در علوم پزشکی، اصول و مفاهیم پایه پزشکی و علوم بالینی، کاربرد فناوری‌های نوین اطلاعاتی در پزشکی و کارورزی باشد.

THANK YOU